

Рекомендовано д. фарм. н., професором І. В. Пестун

УДК 615. 282:339.138:638.178

МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ РИНКУ ПРОТИГРИБКОВИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ МІСЦЕВОГО ЗАСТОСУВАННЯ

О. І. Тихонов*, О. Є. Фролова**, О. П. Гудзенко**, С. В. Барнатович**

* Національний фармацевтичний університет, м. Харків. E-mail: cosmetology@nuph.edu.ua

** ДЗ «Луганський державний медичний університет», м. Рубіжне.

E-mail: bohthankudryk@gmail.com

Проведено маркетингові дослідження сучасного асортименту лікарських засобів протигрибкової дії за даними Державного експертного центру МОЗ України та інформаційно-пошукової програми «Моріон». Встановлено частку країн виробників цих лікарських засобів, співвідношення різних лікарських форм та лікарських підгруп відповідно до уніфікованої анатомо-терапевтичної та хімічної класифікаційної системи АТС (Anatomical Therapeutic Chemical) досліджуваних ЛЗ за групою D 01A.

Ключові слова: фармацевтичний ринок; маркетингові дослідження; протигрибкові лікарські засоби; лікарські форми

Постанова проблеми. Останнім часом зріс інтерес дослідників до проблеми мікозів у зв'язку зі збільшенням кількості хворих з цією патологією, що відзначається в усьому світі і має тенденцію до її подальшого збільшення. Це пов'язують із впливом різних факторів зовнішнього середовища на організм людини, зміною екології навколишнього середовища, широким використанням хімічних засобів, забрудненням повітря, тривалим і не завжди раціональним застосуванням антибактеріальних препаратів, особливо антибіотиків широкого спектра дії, застосуванням кортикостероїдів та цитостатичних препаратів, протитрихомонадних і контрацептивних засобів, зростанням кількості осіб, які зловживають алкоголем

і наркотиками. Широке використання нових медичних технологій (трансплантантної та пластичної хірургії, інвазивних діагностичних та лікувальних процедур, інтенсивної імуносупресивної та цитостатичної терапії тощо), пандемія ВІЛ-інфекції також призводять до збільшення популяції імуноскомпроментованих пацієнтів з високим ризиком розвитку поверхневих і глибоких грибкових інфекцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Лікарський арсенал вітчизняної мікології при етіотропній фармакотерапії практично обмежений двома групами препаратів: антифунгальними антибіотиками і препаратами-похідними імідазолу. Антибіотики, як правило, володіють вузьким спектром дії, ефективні стосовно бактеріальної флори, що створює значні незручності в терапії мікозів, ускладнених бактеріальним компонентом. Препарати-похідні імідазолу також не позбавлені серйозних недоліків. Їх тривале і системне застосування призводить до кумуляції в організмі, викликає пригнічення функції імунної системи, статевих

О. І. Тихонов – доктор фарм. наук, професор, професор кафедри технології парфумерно-косметичних засобів Національного фармацевтичного університету (м. Харків)

О. Є. Фролова – аспірант кафедри технології ліків, організації та економіки фармації ДЗ «Луганський державний медичний університет» (м. Рубіжне)

**СТРУКТУРА АСОРТИМЕНТУ ПРОТИГРИБКОВИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ
ЗА АТС-КЛАСИФІКАЦІЄЮ**

Група ЛЗ	Кількість найменувань за торговельною назвою	Частка у загальній кількості, %
<i>D 01A – Протигрибкові препарати для місцевого застосування</i>		
D 01A A01 Ністатин	1	1,1
D01A A02 Натаміцин	4	4,4
D01A C01 Клотримазол	15	16,7
D01A E15 Тербінафін	11	12,2
D01A C02 Міконазол	2	2,2
D01A C03 Еконазол	1	1,1
D01A C05 Ізоконазол	1	1,1
D01A C08 Кетоконазол	14	15,7
D01A C10 Біфоназол	3	3,3
D01A C11 Оксиконазол	1	1,1
D01A C12 Фентиконазол	5	5,7
D01A C13 Омоконазол	3	3,3
D01A C14 Сертаконазол	3	3,3
D01A C15 Флуконазол	1	1,1
D01A C55** Ізоконазол, комбінації	1	1,1
D01A C60 Біфоназол, комбінації	3	3,3

і надниркових залоз. Також вони практично неактивні щодо патогенної бактеріальної мікрофлори, а найбільш ефективні з них імпортуються з-за кордону. Крім того, традиційна фармакотерапія мікозів часто призводить до появи резистентних штамів патогенних мікроорганізмів, алергічних проявів і порушень нормального біоценозу.

Крім того, аналіз літературних джерел [3, 5-8] показав, що грибові захворювання населення є досить розповсюдженими як в Україні, так і в усьому світі. За даними ВООЗ, 90% жителів нашої планети мінімум раз у житті мали грибові захворювання, а у кожній третій людині лікарі діагностують мікоз. Окрім того, з року в рік захворюваність на мікози тільки зростає [1, 2, 5].

Незважаючи на велику кількість препаратів, що використовуються для місцевої протигрибкової дії, не можна вважати цю проблему до кінця вирішеною. Багато із запропонованих фунгіцидних та фунгістатичних препаратів представлені імпортерами виробниками, вони синтетичні і доволі дорогі [2].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Слід зазначити, що синтетичні лікарські засоби не виявляють м'якої комплексної дії на організм людини

і частіше викликають побічні реакції на відміну від лікарських засобів природного походження. Тому є потреба у створенні вітчизняного лікарського препарату природного походження у зручній формі випуску [9].

Формулювання цілей статі. Метою цієї роботи були дослідження вітчизняного фармацевтичного ринку протигрибкових ЛЗ для місцевого застосування.

При маркетинговому дослідженні вітчизняних протигрибкових препаратів дотримувались АТС-класифікації (Anatomical Therapeutic Chemical), відповідно до якої належать ці ЛЗ, це група D 01A «Протигрибкові препарати для місцевого застосування» та підгрупи D01A: А – Антибіотики, С – Похідні імідазолу і триазолу, Е – Інші протигрибкові засоби для місцевого застосування [3, 4].

Викладення основного матеріалу дослідження. За даними Державного реєстру України станом на 01.04.2016 р., асортимент протигрибкових лікарських засобів представлений 90 торговельними найменуваннями (табл.).

Згідно зі структурою асортименту ЛЗ за АТС-класифікацією найбільш насиченим є сегмент клотримазолу (D01A C01), який налічує 15 лікарських препаратів [4]. Друге

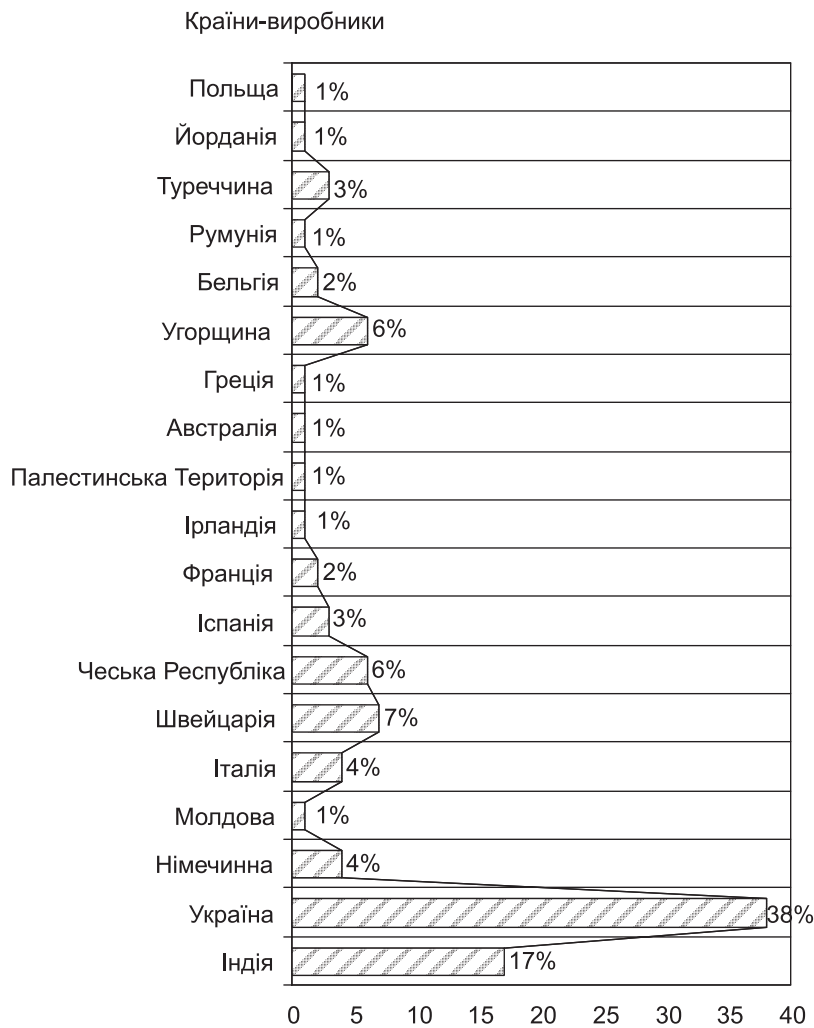

Рис. 1. Діаграма розподілу асортименту протигрибкових ЛЗ залежно від країн-виробників

місце за кількістю препаратів, представлених на вітчизняному фармацевтичному ринку, посідає група кетоконазолу (D01A C08) – 14 торговельних найменувань; третє – група тербінафіну (D01A E15) – 11 лікарських засобів. Питома вага лікарських препаратів зазначених 3-х груп становить 44,6% від загальної кількості асортименту ЛЗ протигрибкової дії.

Як видно з таблиці, ринок ЛЗ протигрибкової дії представлений синтетичними препаратами, що підтверджує актуальність створення ЛЗ на основі субстанції природного походження [3].

За результатами досліджень країн-виробників протигрибкових ЛЗ встановлено, що на вітчизняний фармацевтичний ринок препарати для місцевого застосування закордонного виробництва постачаються з 19 країн світу (рис. 1). Їх питома вага в цьому

сегменті ринку становить 62%. Основними країнами-імпортерами ЛЗ для лікування грибкових захворювань є Індія (17%), Швейцарія (7%), Чеська Республіка та Угорщина (по 6%), українські виробники постачають на фармацевтичний ринок 34 препарати або 38% від загальної кількості, що підтверджує доцільність створення вітчизняного ЛЗ протигрибкової дії [4].

За результатами аналізу протигрибкових ЛЗ залежно від лікарської форми (ЛФ) випуску було встановлено, що вони представлені 10-ма видами (рис. 2).

Маркетингові дослідження фармацевтичного ринку України протигрибкових ЛЗ свідчать, що більшу частку асортименту лікарських препаратів займають ЛЗ у формі кремів (32 %), розчинів (18 %), мазей і таблеток (по 11 %). Також слід зазначити, що протигрибкові ЛЗ не представлені

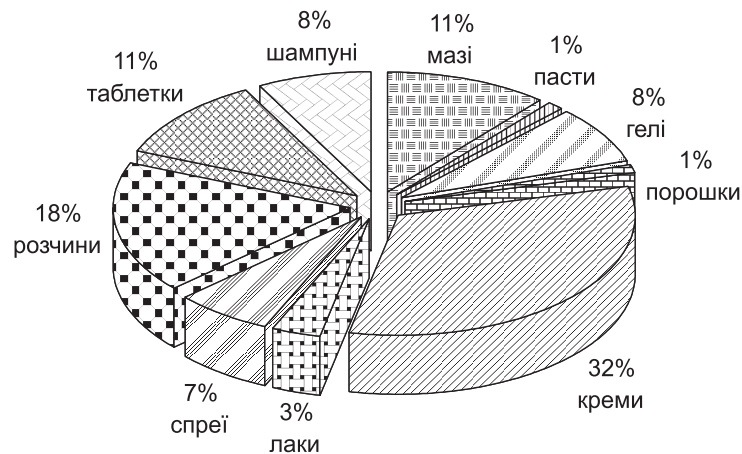

Рис. 2. Діаграма розподілу асортименту протигрибкових ЛЗ залежно від форм випуску

лікарськими формами у вигляді лікарських маркерів, які мають, зі свого боку, низку споживчих переваг, що підтверджує актуальність створення ЛЗ у зручній формі випуску для ефективного застосування в дерматологічній практиці [3, 4].

Висновки і перспективи подальших досліджень

1. Сучасний фармацевтичний ринок протигрибкових лікарських засобів для місцевого застосування представлений понад 90 торговельними найменуваннями, але в основному синтетичного походження.

2. За міжнародною АТС-класифікацією, найбільш насиченими є сегменти клотримазолу, кетоконазолу і тербінафіну, питома вага яких становить 44,6% від загальної кількості зареєстрованих ЛЗ протигрибкової дії для місцевого застосування.

3. Основний асортимент протигрибкових ЛЗ формується за рахунок препаратів закордонного виробництва, на частку яких припадає 62%.

4. Протигрибкові ЛЗ представлені 10-ма лікарськими формами. Більшу частку займають креми (32%), розчини (18%), таблетки та мазі (по 11%).

З метою розширення асортименту протигрибкових лікарських препаратів для місцевого застосування доцільно розробити склад і технологію нових вітчизняних лікарських препаратів природного походження у вигляді лікарських маркерів, які мають низку споживчих переваг при застосуванні в дерматологічній практиці для лікування мікозів і уражень шкіри.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

1. Бутова, С. А. Грибкові захворювання / С. А. Бутова. – К., 1999. – 146 с.
2. Галовська, Г. Протигрибкові препарати при лікуванні онхіомікозу і мікозу стоп – вивчаємо категорію / Г. Галовська // Єженедельник «Аптека». – 2014. – № 951 (30). – 30 с.
3. Державний формуляр лікарських засобів / ред. кол.: М. Л. Аряєв, В. Г. Бебешко, Т. А. Бухтіарова та ін. – К., 2014. – Вип. 7. – 845 с.
4. Державний реєстр лікарських засобів України [Електронний ресурс] / МОЗ України. – К., 2016. – Режим доступу: <http://www.drlz.kiev.ua>.
5. Климко, Н. Н. Микозы: диагностика и лечение / Н. Н. Климко. – К., 2008. – 436 с.
6. Мельникова, Н. В. Розробка складу, технології та дослідження м'яких лікарських засобів протимікотичної дії з олією чебрецю: автореф. ... канд. дис. / Н. В. Мельникова. – Запоріжжя, 2015. – 24 с.
7. Разнатовский, К. И. Дерматомикозы: рук. для врачей / К. И. Разнатовский, А. Н. Родионов, Л. П. Котрехова. – СПб.: МАПО, 2006. – 184 с.
8. Сергеев, Ю. В. Грибковые инфекции: рук. для врачей / Ю. В. Сергеев, А. Ю. Сергеев. – М., 2003. – 284 с.
9. Сергеев, Ю. В. Фармакотерапия микозов / Ю. В. Сергеев, Б. И. Шпигель, А. Ю. Сергеев. – М., 2003. – 360 с.
10. Хоспентал, Д. Р. Диагностика и лечение микозов / Д. Р. Хоспентал, М. Дж. Риналди. – М., 2013. – 448 с.

REFERENCES

1. Burova SA. Grybkovi zakhvoriuvannia. Kyiv; 1999. 146 p.
2. Galovs'ka G. Protyvogrybkovi preparaty pry likuvanni onkhimikozu i mikozy stop – vyvchaemo kategoriiu. Ezhened. «Apteka». 2014;951(30):30.
3. Aryaev ML, Bebeshko VG, Buchtiarova TA et al., eds. Derzhavnyi formuliar likars'kykh zasobiv Ukrainy. Kyiv; 2014. Issue 7; 845 p.
4. Derzhavnyi reestr likars'kykh zasobiv Ukrainy. Kyiv; 2016. Available from: <http://www.drlz.kiev.ua>.
5. Klimko NN. Mikozy: diagnostika i lechenie. Kiev; 2008. 436 p.
6. Mel'nikova NV. Rozrobka skladu, tekhnologii ta doslidzhennia m'yakykh likars'kykh zasobiv protymikotychnoi dii z olieiu chebretsiiu. Zaporizhzhia; 2015. 24 p.
7. Raznatovskii KI, Rodionov AN, Kotrekova LP. Dermatomikozy. Moscow; 2006. 184 p.
8. Sergeev YuV, Sergeev AYu. Gribkovye infektsii. Moscow; 2003. 284 p.
9. Sergeev YuV, Shpigel' BI, Sergeev AYu. Farmakoterapiia mikozy. Moscow; 2003. 360 p.
10. Khospental DR, Rinaldi MDzh. Diagnostika i lechenie mikozy. Moscow; 2013. 448 p.

УДК 615.282:339.138:638.178**МАРКЕТИНГОВЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ РЫНКА ПРОТИВОГРИБКОВЫХ ЛЕКАРСТВЕННЫХ СРЕДСТВ ДЛЯ МЕСТНОГО ПРИМЕНЕНИЯ****А. И. Тихонов, О. Е. Фролова, А. П. Гудзенко, С. В. Барнатович**

Проведены маркетинговые исследования современного ассортимента лекарственных средств противогрибкового действия по данным Государственного экспертного центра МОЗ Украины и информационно-поисковой программы «Морион». Установлено долю стран-производителей этих лекарственных средств, соотношение различных лекарственных форм и лекарственных подгрупп в соответствии с унифицированной анатомо-терапевтической и химической классификационной системой АТС (Anatomical Therapeutic Chemical) исследуемых ЛС по группе D 01A.

Ключевые слова: фармацевтический рынок; маркетинговые исследования; противогрибковые средства; лекарственные формы.

UDC 615.282:339.138:638.178**MARKETING RESEARCH OF ANTIFUNGAL DRUGS FOR LOCAL USE****O. I. Tikhonov, O. Ye. Frolova, O. P. Gudzenko, S. V. Barnatovych**

Marketing research of the modern range of antifungal drugs has been conducted according to the data of the State Expert Center of the Ministry of Public Health of Ukraine and Morion information retrieval program. The share of manufacturing countries of these drugs, and the ratio of different dosage forms and drug subgroups of the drugs studied by group D 01A have been determined according to the unified anatomic-therapeutic and chemical classification system ATC (Anatomical Therapeutic Chemical).

Key words: pharmaceutical market; marketing research; antifungal drugs; dosage forms.